

Reformationen 4: GLÆDE i Gerningen

Onsdag 19. juli på sommerlejren 2017. Leif G. Jensen

1. Jagten efter glæde

Præd 2,1: Jeg tænkte: Lad mig prøve at nyde glæden og lykken. Men også det var tomhed. Om lystigheden måtte jeg sige: "Den er tåbelig!" og om glæden: "Hvad fører den til". ... v4 Jeg satte store ting i gang ... v11: Men da jeg så tilbage på alt det, mine hænder havde udført, og på det slid, jeg havde haft med at udføre det, da var det alt sammen tomhed og jagen efter vind, og der var ikke noget udbytte af det under solen. V22: Hvad har et menneske ud af det, han med flid har slidt med under solen? Alle hans dage har været smerte og kvalfuld plage; end ikke om natten fandt hans hjerte ro.

2. Glæde ikke på grund af, men i gerningen

Præd 3,22: Jeg så, at intet er bedre for mennesket end at glæde sig i alt, hvad det gør, det er dets løn. For ingen kan sætte det i stand til at se, hvad der sker i fremtiden. ... 5,18-19: At Gud giver menneskene rigdom og formue og giver dem mulighed for at nyde den og få deres løn og glæde sig i deres slid, det er en gave fra Gud. De skal ikke altid tænke på deres levedage, for Gud giver dem glæde i hjertet.

Ikke glæde på grund af gerningen, men glæde midt i sliddet, i gerningen. Glæden kommer fra Gud – ikke i passivitet og lediggang, men i gerningen.

LUTHERSK: Kilden til glæde: 1) Ham, har gjort alt godt for os og 2) som giver kalder os til at gøre den gerning.

ROMERSK-KATOLSK: 1) Frelse ved tro og gerninger. 2) Glæden afh. af gerningen.

Ef 2,4-9: Men i sin rige barmhjertighed og på grund af sin store kærlighed, han elskede os med, gjorde Gud os, der var døde i overtrædelser, levende med Kristus – af nåde er I frelst – og han oprejste os ... For af den nåde er I frelst ved tro. OG det skyldes ikke jer selv, det skyldes ikke gerninger, for at ingen skal have noget at være stolt af. For hans værk er vi, skabt i Kristus Jesus til gode gerninger, som Gud forud har lagt til rette for os at vandre i.

Jak 1,17-18: Alle gode gaver kommer ned fra oven, fra lysenes Fader. ... Efter sin vilje fødte han os ved sandhedens ord til at være en førstegrøde af hans skabninger.

Jak 1,25: Den, som fordyber sig i frihedens fuldkomne lov og bliver ved den og ikke er en glemsom hører, men en gerningens gør, han skal være salig I SIN GERNING.

Glæden kommer fra Gud, som frelste os.

Glæden udfolder sig i gerningen, når vi lever det liv, vi er kaldet til af Gud, netop det sted, han har sat os.

3. Guds vilje i LOVEN

Lovens første brug: Værner mod de onde og mod ulykke

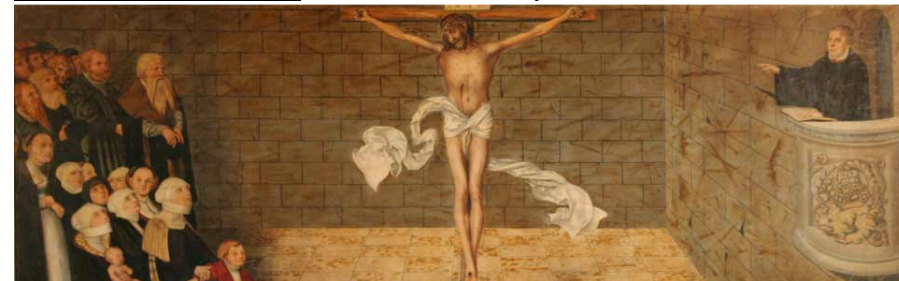
1 Petersbrev 2,13-14

For Herrens skyld skal I underordne jer under enhver menneskelig ordning, hvad enten det er kongen som magthaver eller statholdere, som sendes af ham for at straffe forbrydere og rose dem, der gør det gode.

GLÆDE over at Gud værner os ved sin Lov

Lovens anden brug: VISER os vor synd

Driver os hen til Kristus:

Gal 3,24: Loven er blevet os en tugte-mester til Kristus.

Rom 3,19-20: Og vi ved, at alt, hvad loven siger, taler den til dem, der er under loven, for at hver mund skal lukkes og hele verden stå strafskyldig over for Gud. For af lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt over for ham; det, der kommer ved **loven**, er jo **syndserkendelse**.

GLÆDE over, at loven driver os til Kristus

Lovens tredje brug: Vej-leder

Romerbrevet 13,8-10

Vær ingen noget andet skyldig end at elske hinanden; for den, der elsker andre, har opfyldt loven.

Budene:

»Du må ikke bryde et ægteskab;
du må ikke begå drab;
du må ikke stjæle;
du må ikke begære,«
og et hvilket som helst andet bud, sammenfattes jo i dette bud:

»Du skal elske din næste som dig selv.«
Kærligheden gør ikke næsten noget ondt.
Kærligheden er altså lovens fylde.

Galaterbrevet 5,19-26

Kødets gerninger er velkendte: utugt, urenhed, udsvævelse, afgudsdyrkelse, trolddom, fjendskaber, kiv, misundelse, hidsighed, selviskhed, splid, klier, nid, drukkenskab, svir og mere af samme slags ... de, der giver sig af med den slags skal ikke arve Guds rige.

Men Åndens frugt er kærlighed, glæde, fred, tålmodighed, venlighed, godhed, trofasthed, mildhed og selvbeherskelse. Alt dette er loven ikke imod! De, som hører Kristus Jesus til, har korsfæstet kødet sammen med lidenskaberne og begæringerne. Lever vi i Ånden, skal vi også vandre i Ånden. Lad os ikke bilde os noget ind, lad os ikke tirre og misunde hinanden.

Glæde over at høre Kristus til – og tjene ham.

Glæden? At have fået et kald af Gud – og vide at det er der, man skal være, og at det er det, man skal gøre.

Resultatet? Frelsen? Frelsen sørger han for. Resultatet? Jeg ser på hans bud og på hans ære og min næstes gavn. Og da står jeg op til en ny dag.

4. De ti bud

v1 Gud talte alle disse ord: **v2** »Jeg er Herren din Gud, som førte dig ud af Egypten, af trællehuset.

1. bud: v3 Du må ikke have andre guder end mig.

v4 Du må ikke lave dig noget gudebillede i form af noget som helst oppe i himlen eller nede på jorden eller i vandet under jorden. **v5** Du må ikke tilbede dem og dyrke dem, for jeg, Herren din Gud, er en lidenskabelig Gud. Jeg straffer fædres skyld på børn, børnebørn og oldebørn af dem, der hader mig; **v6** men dem, der elsker mig og holder mine befalinger, vil jeg vise godhed i tusind slægtled.

2. bud: v7 Du må ikke bruge Herren din Guds navn til løgn, for Herren vil aldrig lade den ustraffet, der bruger hans navn til løgn.

3. bud: v8 Husk sabbatsdagen og hold den hellig. **v9** I seks dage må du arbejde og gøre alt, hvad du skal; **v10** men den syvende dag er sabbat for Herren din Gud. Da må du ikke gøre noget som helst arbejde, hverken du selv eller din søn eller datter, din træl eller trælkvinde eller dine husdyr, og heller ikke den fremmede i dine byer. **v11** For på seks dage skabte Herren himlen og jorden og havet med alt, hvad de rummer, men på den syvende dag hvilede han. Derfor har Herren velsignet sabbatsdagen og helliget den.

4. bud: v12 Ær din far og din mor, for at du må få et langt liv på den jord, Herren din Gud vil give dig.

5. bud: v13 Du må ikke begå drab.

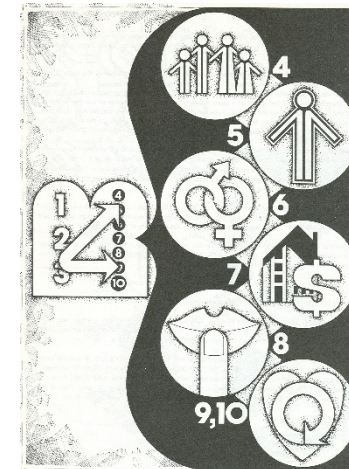
6. bud: v14 Du må ikke bryde et ægteskab.

7. bud: v15 Du må ikke stjæle.

8. bud: v16 Du må ikke vidne falsk mod din næste.

9. bud: v17 Du må ikke begære din næstes hus.

10. bud: Du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget som helst af din næstes ejendom.«

VIDNESBYRD fra Reformationen

Lille Katekismus 1529

1. DE TI BUD

sådan som en far på en enkel måde skal lære sin familie dem.

Det første bud.

Du må ikke have andre guder.

Det vil sige: Vi skal over alle ting frygte og elske Gud og stole på ham.

Det andet bud.

Du må ikke misbruge din Guds navn.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke bander, sværger, øver trolddom, lyver eller bedrager ved hans navn, men i al nød påkalder det, beder, lover og takker.

Det tredje bud.

Du skal holde hviledagen hellig.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke ringeagter prædiken og hans ord, men holder det helligt, gerne hører og lærer det.

Det fjerde bud.

Du skal ære din fader og din moder.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke ringeagter vore forældre og foresatte eller vækker deres vrede, men holder dem i ære, tjener, lyder, elsker og agter dem.

Det femte bud.

Du må ikke slå ihjel.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke volder vor næste nogen skade på hans liv eller tilføjer ham nogen lidelse, men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød.

Det sjette bud.

Du må ikke bryde ægteskabet.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi lever rent og kysk i ord og gerning og som ægtefolk elsker og ærer hinanden.

Det syvende bud.

Du må ikke stjæle.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke tager vor næstes penge eller ejendom eller tilvender os dem ved falske varer eller anden uredelighed, men hjælper ham at bevare, hvad han ejer, og bedre sine kår.

Det ottende bud.

Du må ikke vidne falsk mod din næste.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke lyver vor næste noget på, ikke forråder ham, bagtaler ham eller bringer ham i vanry, men undskylder ham, taler godt om ham og optager alt i bedste mening.

Det niende bud.

Du må ikke begære din næstes hus.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke med list efterstræber vor næstes arv eller hus eller med skin af ret tilegner os det, men hjælper ham og står ham bi, så han kan beholde det.

Det tiende bud.

Du må ikke begære din næstes hustru, folk eller kvæg eller noget, der hører din næste til.

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke lokker eller tvinger hustru, folk eller kvæg fra vor næste eller på anden måde får dem fra ham, men holder dem til at blive og gøre deres pligt.

Hvad siger nu Gud om alle disse bud?

Han siger således: **Jeg, Herren din Gud, er en lidenskabelig Gud. Jeg straffer fædres skyld på børn, børnebørn og oldebørn af dem, der hader mig; men dem, der elsker mig og holder mine befalinger, vil jeg vise godhed i tusind slægtled.**

Det vil sige: Gud truer med at straffe alle dem, som overtræder disse bud. Derfor skal vi frygte for hans vrede og ikke handle mod dem. Men han lover alle, som holder disse bud, nåde og alt godt. Derfor skal vi også elske ham og stole på ham og gerne gøre efter hans bud.

Den augsburgske Bekendelse 1530

Uddrag

Artikel 1: Om Gud

Menighederne hos os lærer i fuld enstemmighed, at bestemmelsen fra den nikænske synode om det guddommelige væsens enhed og de tre personer er sand og bør tros uden enhver tvivl. ... Og dog er der tre personer, af samme væsen og magt og lige evige: Fader, Søn og Helligånd

- De fordømmer alle de kætterier, som er opstået mod denne artikel, som f.eks. Manikæerne¹, som lærte, at der er to guder fra begyndelsen, en god og en ond; ligeledes Valentinianerne², Arianerne⁴, Eunomianernes³, Muhamedanerne⁴ og alle deres lige. ...

Artikel 2: Om synden

Ligeledes lærer de, at siden Adams fald fødes alle mennesker, som er forplantet på naturlig måde, med synd, det vil sige: uden guds frygt, uden tillid til Gud og med begær, [og de lærer] at denne arvede sygdom eller last er virkelig synd, der også nu fordømmer dem, der ikke genfødes ved dåb og Helligånd, og pådrager dem evig død.

- De fordømmer Pelagianere⁵ og andre, der nægter, at arvesynden er synd, og som svækker Kristi fortjenestes og velgerningers ære ved at påstå, at mennesket ved fornuftens egne kræfter kan blive retfærdigt over for Gud.

Artikel 3: Om Kristus

Ligeledes lærer de, at Ordet, det vil sige Guds søn, har antaget menneskelig natur i den salige Jomfru Marias moderskød, så at der er to naturer, en guddommelig og en menneskelig, men uadskilleligt forenet i

¹ Tilhængere af perseren Mani (d. 276 e.Kr.f.), der lærte, at den skabte verden havde sit udspring fra den onde Gud.

² Valentinus, der levede i det 2. århundrede, benægtede, at skabelsen var Guds værk.

³ Eunomios, en tilhænger af Arius.

⁴ Muhamedanerne nævnes, fordi de anerkender Jesus som profet, men nægter hans guddommelighed

⁵ Pelagius (d. efter 418) var en munk, der benægtede arvesynden og bekæmpede Augustin. Han mente, at denne lære ville svække den moralske bevidsthed hos de kristne. Synden er i stedet for en vane, som bør bekæmpes med viljens indsats og med hjælp af Moselovens og Kristi anvisninger. Med »andre« tænkere reformatorerne både på de middelalderlige, »skolastiske« teologer og på reformatoren i Zürich, Ulrich Zwingli.

personens enhed: en Kristus, sand Gud og sandt menneske, født af Jomfru Maria, som virkelig har lidt, er korsfæstet, død og begravet, for at han kunne forsones Faderen med os og være et offer ikke bare for arvesynden, men også for alle menneskenes syndige handlinger. Den samme Kristus nedsteg til helvedet og opstod virkeligt på den tredje dag, dernæst for han til himmels for at tage sæde ved Faderens højre hånd, og styre og herske bestandigt over alle skabninger og helliggøre dem, der tror på ham, ved at sende Helligånden i deres hjerter, som styrer, trøster og levendegør dem og forsvarer dem mod djævelen og syndens magt. Den samme Kristus vil engang komme igen for at dømme levende og døde osv. i henhold til Den apostolske Trosbekendelse.

Artikel 4: Om retfærdiggørelsen

Ligeledes lærer de, at mennesker ikke kan retfærdiggøres over for Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger, men at de retfærdiggøres af nåde for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de tages til nåde, og at synderne tilgives for Kristi skyld, han, som ved sin død har gjort fyldest for vore synder. Denne tro anser Gud for retfærdighed over for sig. (Paulus' Brev til Romerne, kapitel 3 og 4).

Artikel 5: Om det kirkelige embede

For at vi skal nå til denne tro, er der indstiftet et embede til at forkynde evangeliet og række sakramenterne. For ved ord og sakramenter som midler gives Helligånden, der - hvor og når Gud vil - virker troen i dem, der hører evangeliet: at Gud ikke for vore fortjenesters skyld, men for Kristi skyld retfærdiggør dem, der tror, at de tages til nåde for Kristi skyld. »For at vi ved troen kunne få Ånden, som var forjættet os«, Gal. 3,14.

- De fordømmer gendøbere og andre, der mener, at Helligånden kommer til mennesker ved deres egne forberedelser og gerninger uden det ydre ord.

Artikel 6: Om den nye lydighed

Ligeledes lærer de, at denne tro bør bære gode frugter, og at man skal gøre de gode gerninger, der er befalet af Gud, på grund af Guds vilje,

- men ikke for at vi skal stole på ved de gerninger at fortjene

retfærdiggørelse hos Gud.

For syndernes forladelse og retfærdiggørelse gribes ved troen, sådan som også Kristi stemme bevidner: »Når I har gjort alt det, der er befalet jer, skal I sige: Vi er kun unyttige tjenere«, Luk. 17,10. Det samme lærer også kirkefædrene. Ambrosius siger nemlig: »Dette er bestemt af Gud, for at den, som tror på Kristus, skal frelses uden gerning, ved troen alene, idet han uforskyldt modtager syndernes forladelse«.

Artikel 20: Om tro og gode gerninger

Med urette beskyldes vore for, at de skulle forbyde gode gerninger. For både de skrifter af dem om De ti Bud, der foreligger, og andre af deres skrifter med lignende indhold viser, at **de har givet gavnlige belæring om alle livets forhold og pligter, nemlig om hvilke livsforhold og hvilke gerninger, der i ethvert kald behager Gud.**

- Om disse ting havde prædikanterne tidligere kun lidt at sige; de nøjedes med at fremhæve barnagtige og unødvendige gerninger, som f.eks. bestemte festdage, bestemte faste, broderskaber, valfarter, helgendyrkelse, rosenkranse, munkevæsen og lignende.

Dette vænner vore modstandere sig allerede af med efter vor påmindelse, så at de ikke prædiker disse unyttige gerninger så meget som før. De begynder endda at omtale troen, om hvilken der tidligere rådede en forunderlig tavshed. De lærer, at vi ikke blot retfærdiggøres ved gerninger, men de forbinder tro og gerninger og siger, at vi retfærdiggøres ved tro og gerninger. Denne lære kan man bedre finde sig i, og den kan bringe mere trøst end deres gamle lære.

Da altså læren om troen, der bør være den fornemste i kirken,

- så længe har henligget ukendt, ligesom alle må indrømme, at der i prædikenerne har hersket den dybeste tavshed om troens retfærdighed, og at alene læren om gerninger har levet i kirken

har vore prædikanter formanet menighederne således om troen:

Først og fremmest, at vore gerninger ikke kan forsoner Gud eller fortjene syndernes forladelse og nåden, men dette opnår vi alene ved troen, når vi tror, at vi tages til nåde for Kristi skyld, han som alene er sat til midler og forsoning, ved hvem Faderen forsones.

- Den, som stoler på, at han fortjener nåden ved gerninger, foragter derfor Kristi fortjeneste og nåde og søger uden Kristus en vej til Gud ved menneskelige kræfter,

skønt Kristus har sagt om sig selv: »Jeg er vejen og sandheden og livet«, Joh. 14,6. Denne lære om troen behandles overalt hos Paulus. »Thi af nåden er I frelst ved tro; det skyldes ikke gerninger osv.«, Ef. 2,8-9.

Og for at ingen skal komme med udflugter om, at en ny fortolkning af Paulus udtænkes af os, så har denne sag Fædrenes vidnesbyrd. For Augustin forsvarer i mange bøger nåden og troens retfærdighed mod gerningernes fortjeneste. Lignende ting lærer Ambrosius i »Om hedningernes kaldelse« og andre steder. Således siger han nemlig i »Om hedningernes kaldelse«: »Genløsningen ved Kristi blod ville blive ringeagtet. og de menneskelige gerningers fordring ville ikke bøje sig under Guds barmhjertighed, hvis retfærdiggørelsen, der sker ved nåden, skyldtes forudgående fortjenester, så at den ikke var en gave fra giveren, men den arbejdedes løn«.

Men skønt denne lære foragtes af de uerfarne, **erfarer dog fromme og ængstede samvittigheder, at den bringer rigelig trøst,** for samvittighederne kan ikke beroliges ved nogen som helst gerninger, men alene ved troen, når de fastholder, at de for Kristi skyld har en forsonet Gud, sådan som Paulus lærer: »Da vi nu er retfærdiggjorte af tro, har vi fred med Gud«, Rom. 5,1.

Hele denne lære må henføres til den forskrækkede samvittigheds kamp, og uden den kan den ikke forstås.

- Derfor dømmes de uerfarne og verdslige mennesker dårligt om den, som bilder sig ind, at den kristne retfærdighed ikke er andet end den borgerlige eller filosofiske retfærdighed.
- Tidligere plagedes samvittighederne af læren om gerninger, og de hørte ingen trøst af evangeliet.
- Nogle drev samvittigheden ud i ørkenen eller ind i klostrene, idet de håbede, at de der skulle fortjene nåden ved munkelivet.
- Andre har fundet på andre gerninger for at fortjene nåden og gøre fyldest for synderne.

Derfor var det i høj grad nødvendigt at videregive og **forny denne lære om troen på Kristus,** for at ængstede samvittigheder ikke skulle mangle

trøst, men vide, at nåden og syndernes forladelse gribes ved troen på Kristus.

Mennesker påmindes endvidere om, at **dette ord »tro«** ikke blot betegner en historisk kundskab, sådan som den også findes hos ugudelige og hos djævelen, men det betegner den tro, som ikke blot **tror historien**, men **også historiens virkning**,

det vil sige denne artikel: syndernes forladelse, nemlig at vi ved Kristus har nåde, retfærdighed og syndsforladelse.

Den, der nu ved, at han ved Kristus har en nådig Fader, han kender i sandhed Gud, han ved sig under hans omsorg, han påkalder ham, kort sagt, han er ikke uden Gud, sådan som hedningerne. For djævle og ugudelige kan ikke tro denne artikel: syndernes forladelse. Derfor hader de Gud som en fjende, påkalder ham ikke, og venter sig intet godt af ham. Augustin påminder også sin læser om [betydningen af] ordet tro på denne måde og forklarer, at ordet »tro« i Bibelen ikke skal forstås om den kundskab, der findes [også] hos ugudelige, men om den fortrøstning, der trøster og oprejser bange sjæle.

Vore prædikanter lærer endvidere, at det er nødvendigt at gøre gode gerninger,

- ikke så at vi stoler på ved dem at fortjene nåden,

+ men på grund af Guds vilje. Kun ved troen gribes syndernes forladelse og nåden.

Og fordi Helligånden modtages ved troen, fornyes nu hjerterne og antager et nyt sind, **så at de kan øve gode gerninger**. Således siger nemlig Ambrosius: »Troen er den gode viljes og den retskafne handlings moder.»

- For uden Helligånden er de menneskelige kræfter fulde af ugudelige lyster og for svage til, at de kan gøre gerninger, der er gode i Guds øjne. Desuden er de i djævelens vold, som tilskynder mennesker til alle slags synder, til ugudelige meninger, til åbenbare forbrydelser. Det kan man se hos filosofferne, der nok forsøgte at leve retskaffent, og dog ikke kunne virkeliggøre det, men blev besmittet med mange åbenbare forbrydelser. Sådan er menneskets svaghed, når det er uden troen og uden Helligånden og blot styrer sig selv med menneskelige kræfter.

Heraf ses det let, at denne lære ikke bør beskyldes for, at den forbyder gode gerninger, men langt snarere bør den prises, **fordi den viser,**

hvordan vi kan gøre gode gerninger.

- For uden tro kan den menneskelige natur på ingen måde gøre det første og det andet buds gerninger. Uden tro påkalder det ikke Gud, venter sig intet af Gud, udholder ikke korset, men søger menneskelig hjælp og stoler på den.
- Således hersker alle lyster og menneskelige råd i hjertet, når troen og tilliden til Gud er borte.

Derfor har Kristus også sagt: »Thi skilt fra mig kan I slet intet gøre«, Joh. 15,5. Og Kirken synger: »Uden din magt er der intet i mennesket Intet, som er uden skyld».